

ÚHEL POHLEDU

Zaplat'pánbůh že to není horší

Polistopadový vývoj v naší zemi přinesl větší svobodu a prosperitu, ne však pro celou společnost

VÁCLAV HOŘEJŠÍ
molekulární imunolog

Během svého života jsem zažil dvě velké historické události – pražské jaro v roce 1968 a sametovou revoluci v roce 1989. Ta první skončila špatně – vyústila v chmurné období husákovské normalizace. Ta druhá dopadla mnohem lépe a zásadně změnila životy nás všech. Jsem rád, že jsem byl přímým účastníkem onoho historického pochodu v pátek 17. listopadu z Albertova na Národní třídu, a to až do toho pendrekového konce.

Většina občanů se asi shodne, že polistopadové politické změny přinesly výkonnější ekonomický systém a mnohem více svobody. Větší prosperita je patrná ze vzhladu mnoha měst a vesnic i z toho, že si většina občanů koupí za svoji mzdu víc než před třiceti lety. Už si ani neumíme představit fronty na různé zboží, výjezdni doložky na cesty do zahraničí nebo manifestační volby s jednotnou kandidátkou Národní fronty. Já (i většina mých známých) se mám rozhodně mnohem lépe než před 30 lety a neměl bych ani za nic.

Občanská studená válka

Po tomto nezbytném pochvalném úvodu však začínají moje „ale“:

1) Jsem velmi zklaman tím, kolik věcí se během těch třiceti let pokazilo. Rozhodně jsem si například nepředstavoval, že i po třiceti letech budeme ještě tak výrazně hospodářsky zaostávat za Německem či Rakouskem. Samozřejmě že ekonomická situace je dnes mnohem lepší než tehdy. Ale přijde mi trapné, až směšné se tím chlubit. Připomíná mi to totiž situaci z mého dětství, kdy jsem často slyšel z rádia, jak se komunisté pyšlili: Podívejte se, jak se zvýšila životní úroveň ve srovnání s první republikou – kolik lidí mělo tenkrát auto, kolik lidí mělo ledničky, kolik lidí mělo televizi. Ale dnes je to přece už také tak dávno. A podívejme se, jaké pokroky za tu dobu udělala třeba Čína!

2) Stejně trapné je vymlouvat se při pohledu na dnešní špatný morální stav společnosti na „dědictví totality“. S tím velice souvisí i falešný boj s nebezpečím komunismu, který jen odvádí pozornost od viníků současných problémů.

3) Spoluobčané, kteří se bohužel lépe nemají, by určitě raději snášeli obtíže se získáním devizového příslibu než likvidační exekutorskou šikanu či finanční problémy při nutné opravě

Velká moc exekutorů a sociální nespravedlnost. To jsou podle Václava Hořejšího vážná polistopadová selhání. FOTO MAFRA - DAVID NEFF

dvacetiletého auta. Je zřejmé, že značná část společnosti vnímá dnešní uspořádání jako sice relativně svobodné, ale málo sociálně spravedlivé.

4) Ve srovnání s počátkem 90. let se zásadně změnila nálada ve společnosti – zuří jakási občanská studená válka zjednodušeně řečeno mezi „pražskou kavárnou“ a „zemanovci“.

5) Politici jsou vnímáni negativně, až s opovržením, snad ještě hůře než před rokem 1989. Jsou jednak zodpovědní za mnoho špatností, které se staly za těch 30 let staly (vyvrcholením byla asi šokující Klausova amnestie), ale i proto, že oni sami své politické soupeře systematicky líčí jako lháře, neschopné hlupáky a škůdce této země...

6) Až neuvěřitelná je neschopnost státu řešit efektivně situace, kdy dochází ke konfliktu mezi úzkým soukromým a významným celospolečenským zájmem – viz mnohaleté spory s majiteli pozemků, přes které by měla vést dálnice.

7) Obrovským selháním polistopadového vývoje je neřešený problém se „sociálně nepřizpůsobivými občany“. Je tristní, že demokratická společnost se o jeho efektivní řešení vlastně ani nepokouší (absence účinného programu sociálního bydlení, boje proti ilegálním lichvářům a predátorským exekutorům).

Pes je zakopán v tom, že naše politická reprezentace nikdy neměla ujasněné, k jakému cíli chceme směřovat

”

8) Bezpříkladné rozšíření hracích automatů a hazardu vůbec způsobilo, že mezi námi žijí desetitisíce lidí s chorobnou gamblerskou závislostí.

9) Velká většina novinářů a komentátorů píše neobjektivně a jejich snahou je přizpůsobit skutečnost, o které píší, svému již předem zformovanému politickému názoru. Takové novináře lze označit spíše za propagandisty.

Podivný vztah k Evropské unii

10) Odpudivá je i všudypřítomná ohlupující reklama a masivní bulvarizace našeho života. Někdy se mi zdá, že ty hloupé, vlezlé a často i oplzlé reklamní zvěstý, které se na nás valí ze všech stran, mi lezou na nervy snad ještě víc než kdysi ty zvěstý komunistické. Roz-

hodně si nemyslím, že tyhle reklamní orgie jsou nějakým projevem svobody slova a nezbytnou součástí svobodné společnosti a tržní ekonomiky. Kdyby bylo po mém, rázně bych je omezil.

11) Nepřestává mě udivovat a pobuřovat trvajících rozmach všemožného šarlatánství, pavěd a iracionality a komerční úspěch jejich praktik. Dokonce i spousta dobře vzdělaných lidí bere jako samozřejmost astrologické charakteristiky lidí zrozených v určitém znamení zvěrokruhu. Lidé masivně kupují homeopatické preparáty. Řada soukromých lékařů skandálně používá šarlatánské diagnostické a terapeutické „alternativní“ metody.

12) Nechápu rezervovaný vztah většiny českých vlád v posledních dvaceti letech k Evropské unii – viz heslo našeho minulého předsednictví „Evropě to osladíme“, odkládání přijetí eura na neurčito a odmítání jakkoli pomoci evropským partnerům postiženým migrační krizí. Místo abychom se snažili přimknout alespoň trochu k integračnímu jádru EU, okázale a iracionálně se družíme s problematickými režimy v Maďarsku a Polsku a více či méně nadáváme na Brusel.

Vysoce problematická byla během těch třiceti let i nekritická podpora jakéhokoli aspektu americké politiky, ať už to byla trestuhodná intervence v Irá-

ku, ozbrojený zásah v Jugoslávii, následovaný uznáním nezávislosti Kosova, či plány na radar v Brdech.

Více dobra, ale i zla

Co je hlavní příčinou těch mnoha výše uvedených problémů? Jsem přesvědčen, že pes je zakopán v tom, že celá naše politická reprezentace prostě nemá a nikdy neměla vůbec ujasněno, k jakému cíli chceme směřovat. A přitom by to mělo být zcela zřejmé – chceme přece být ve všech ohledech co nejpodobnější těm nejuspěšnějším zemím, tedy nejspíše těm skandinávským. Pokud bychom to mysleli vážně, už dávno jsme si měli velmi jasně definovat (asi i s pomocí zahraničních expertů) všechny problematické oblasti, zpracovat realistický a velmi ambiciózní plán na řešení a důsledně jej realizovat.

To je ovšem čirá utopie – politici, dokonce i ti levicoví, jsou více či méně v zajetí názorů, že se stát nemá do ničeho plést a že si trh všechno vyřeší sám. Krom toho se politici převážně věnují vzájemným pŕtškám jak vnitrostranickým, tak s koaličními partnery či opozicí, takže na nějaké dalekosáhlé plány a jejich namáhavou realizaci nemají čas. Obávám se, že efektivní „tah na branku“ směrem k dostižení skandinávského vzoru by vyžadoval nějaký autoritativnější režim, nebo alespoň nějakou rozumnější verzi demokracie. Takže – zapomeňme na něco takového...

Někdy si představuji, že by bylo skvělé zkonstruovat jakýsi „zlometr“, tedy přístroj, pomocí kterého by bylo možno nějak kvantitativně měřit množství všemožného společenského zla, lidského neštěstí a frustrace, pocházejících například z nespravedlnosti způsobených státem i jinými lidmi, z nezaměstnanosti a sociálního vyloučení, důsledků alkoholismu, drogových a gamblerických závislostí, zločinnosti, dopravních nehod, nemocí atd. Naměřil by takový přístroj celkově víc zla a utrpení nyní, nebo v době husákovské? Pro mě osobně by ta nynější hodnota byla určitě mnohem příznivější. Ale řekl bych, že v celospolečenském měřítku by zlometr naměřil vyšší hodnotu nyní...

Na druhé straně bych řekl, že jakýsi „dobrometr“, měřící spokojenost, pozitivní emoce a štěstí, by nyní naměřil také vyšší hodnoty (a nejen u mě, ale i celospolečensky). Tento paradoxní výsledek (více zla i dobra dnes ve srovnání s minulostí) bych přisuzoval tomu, že je dnes vše daleko polarizovanější než v té šedé společnosti reálného socialismu.

Co s tím? Trochu rezignovaně a cynicky bych řekl: zaplat'pánbůh že to není horší...

DISKUSE

Zákeřné hlasování vlády

RADEK SÁRKÖZI
prezident spolku
Pedagogická komora

Ve středu proběhla stávká, do které se přímo zapojili nebo ji nějakým způsobem podpořili zaměstnanci více než 6000, tedy většiny českých škol. Vedení Českomoravského odborového svazu pracovníků školství (ČMOS PŠ) požadovalo navýšení tarifní části platů pedagogických pracovníků o deset procent.

Školské odbory byly některými politiky, médií nebo i řediteli škol kritizovány, že se jedná o příliš mírný požadavek, když vláda příslibila a následně schválila zvýšení tarifů o osm procent. Jednalo se tudíž jen o přesun dvou procent z nárokové části platu do části ne-

nárokové. Tato kritika ale vychází z neznalosti principů kolektivního vyjednávání.

Spor mezi školskými odbory a vládou spočíval v tom, že ministr školství Robert Plaga nepřistoupil na požadavek ČMOS PŠ navýšit tarifní tabulku pro pedagogické pracovníky o deset procent, ale přišel s návrhem na její zvýšení o paušální částku, kterou postupným licitováním dostal na 2700 korun hrubého měsíčně. Místo toho, aby byl vyjednán kompromis mezi těmito dvěma návrhy, vláda jednostranně ukončila další jednání a postavila odboře před hotovou věc – navrhla a vzápětí narychlo schválila platovou tabulku s navýšením o osm procent, což ale pro většinu učitelů znamená méně než původně nabízených 2700 korun pro každého.

Tímto přístupem vlády byl porušen sociální smír a školské odbory, které

byly v té době ve stávkové pohotovosti, ani nemohly konat jinak než vyhlásit stávkou. Proto je vedení Pedagogické komory podpořilo a ke stávce se připojilo.

Na rozdíl od ČMOS PŠ nebyla Pedagogická komora vázána dřívějšími dohodami a kompromisy odborů. Mohla tak navrhnout další stávkové požadavky, například na zvýšení platů učitelů, ředitelů škol a dalších pedagogických pracovníků, které zastupuje, celkem o patnáct procent (deset procent do tarifů a dalších pět na nárokové příplatky a odměny) nebo na výrazné změny v nastavení inkluzivního vzdělávání, které zásadně zhoršilo pracovní podmínky učitelů. Řada škol se k těmto požadavkům připojila.

Tlak na ředitele škol

Je třeba zdůraznit, že z dosavadní judikatury vyplývá, že právní ochrany používají pouze stávký za účelem obrany

hospodářských a sociálních zájmů zaměstnanců. Nelze tudíž stávkovat za reformu školství apod., jak v médiích tvrdili někteří „experti“ na školství. Stávkuje se až při porušení sociálního smíru.

Rovněž je celkem logické, že stávkou nepodpořily asociace škol nebo ředitelů, a některé dokonce vystoupily proti ní, protože ty vystupují za zaměstnavatele, nikoli za zaměstnance. Někteří ředitelé škol se možná obávali, že budou mít problémy u svých zřizovatelů. Vzhledem k tomu, že proti stávce vystoupilo Sdružení místních samospráv ČR, se asi báli oprávněně.

Obdivuji všechny ředitele škol, kteří po tomto tlaku stávkou podpořili. Rovněž oceňuji, že stávkující učitelé podpořil předseda Fóra rodičů Petr Chalůš. Velká část rodičů učitele ve stávce podporovala, neboť si dobře uvědomují, že spokojení kantoři znamenají spo-

kojené žáky, což platí i naopak pro nespokojené učitele, a v důsledku toho i nespokojené děti.

V médiích bohužel dostali prostor spíše kritici stávký než její organizátoři a účastníci. Je snadné dávat školským odborům knížecí rady, jak se stávkuje lépe, proto to neudělám. Je třeba si uvědomit, že odboráře tlačil čas, protože vláda chtěla původně o definitivním schválení problematické tarifní tabulky hlasovat už za týden. A nakonec dokonce toto hlasování proběhlo zákeřně v den vyhlášení stávký, přestože to nebylo na plánovaném pořadu jednání vlády. To už byl výslovný podraz.

Dá se říci, že takové jednání ministra školství Roberta Plagy i celé vlády Andreje Babiše bylo pro odboráře pověstnou poslední kapkou, kterou přetekl pohár trpělivosti. Nešlo totiž o první problém, který za této vlády ve školství vznikl.